

Т.М. Пахольчук, В.Г. Савельев, О.В. Рябокони, О.В. Усачова, Т.Є. Оніщенко

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ ЇЇ ВИКЛАДАННЯ СТУДЕНТАМ 5 КУРСУ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Запорізький державний медичний університет

Ключові слова: епідеміологія, методи викладання.

Ключевые слова: эпидемиология, методы преподавания.

Key words: epidemiology, methods of teaching.

В статті визначені основні напрямки та методи викладання епідеміології студентам медичного факультету, зв'язок її з іншими науками.

В статье определены основные направления и методы преподавания эпидемиологии студентам медицинского факультета, связь её с другими науками.

There are the basic directions and methods of teaching of the epidemiology to students of medical faculty, connection with other sciences are determined in the article.

Сам термін, що запозичений з грецької мови (epi – на, demos – народ, logos – наука), означає вчення про появу і розповсюдження серед населення якихось масових явищ [1]. На початку він стосувався лише інфекційних хвороб, і вже стало традицією саме таке його вживання. Але останнім часом почали говорити також про епідеміологію неінфекційних хвороб (наприклад, цукрового діабету) і, навіть, шкідливих звичок (куріння, наркоманія). Клініцисти різного профілю все частіше користуються терміном епідеміологія. По – перше, це обумовлено тим, що ряд класичних інфекційних хвороб є важливим розділом інших медичних профілів: дерматовенерології (короста, гонорея, сифіліс), офтальмології (трахома, хоріоретиніт, герпес очей), хірургії та гінекології (сепсис, газова гангрена, правець) та інших лікарських спеціальностей. По – друге, хоча деякі хвороби традиційно і не належать до інфекційних та вважаються «незаразними», але доведено незаперечну роль в їх етіології і (або) патогенезі живих мікроорганізмів. Це стосується гострого і хронічного запалення багатьох органів (гастрит, панкреатит, отит, аднексит), виразкової хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки, ревматизму, лейкозів, деяких пухлин, підгострого склерозуючого енцефаліту, міастенії тощо [2, 3].

Таке розширене вживання терміну епідеміології на практиці нерідко призводить до непорозуміння, тому що між інфекційними і неінфекційними хворобами існує принципова відмінність. Суттєвою особливістю інфекційних хвороб є їх заразність, тобто здатність розповсюджуватись серед людей і тварин.

Дослідження епідемічного процесу здійснюють за допомогою різних методів, частину з яких розробили самі епідеміологи, інші – запозичені зі статистики, соціології, географії, гігієни, мікробіології, імунології, клінічної медицини тощо.

Глибше проникнути в суть епідемічного процесу дозволяє те, що сучасна епідеміологія використовує методи молекулярної біології, генетики, біофізики, кібернетики, екології та ряду інших новітніх наук [3]. Вже стало очевидним, що епідеміологічні особливості будь-якої інфекційної хвороби безпосередньо пов'язані з динамікою суспільних явищ (гігієна населених пунктів, війни, стихійні

лиха, ядерні катастрофи та інші екологічні чинники). Вони суттєво змінюють як властивості збудників, так самі інфекційні процеси. У світі намітилася чітка тенденція до зниження захворюваності на гострі кишкові інфекції, гельмінтози, малярію. Водночас помітно зросла частота гострих респіраторних вірусних інфекцій, внутрішньолікарняних (нозокоміальних) інфекцій, захворювань, спричинених умовно-патогенними збудниками і резистентними до антибіотиків мікроорганізмами. З'явилися нові вірусні хвороби, що є особливо небезпечні для людей – ВІЛ-інфекція, Т-клітинний лейкоз, геморагічні гарячки (Марбурзька, Ебола, Ласса).

Таким чином, епідеміологія використовує методи багатьох наук, кожна з яких розкриває ті чи інші закономірності епідемічного процесу.

Головні мета та завдання викладання епідеміології для студентів 5 курсу медичного факультету спрямовані на оволодіння теоретичними основами епідеміології як науки про епідемічний процес, освоєння епідеміологічних методів дослідження, а також вивчення засобів і заходів боротьби з інфекційними хворобами та їх профілактики.

Викладання епідеміології проводиться на основі міжпредметної інтеграції навчальних програм з такими кафедрами як біологія, мікробіологія з вірусологією та імунологією, загальна гігієна та екологія, соціальна гігієна з організацією охорони здоров'я, інфекційні та дитячі інфекційні хвороби і інш. Згідно з навчальним планом на 5 курсі медичного факультету вивченню курсу «Епідеміологія» відводиться 80 годин, з них 16 годин лекцій, 40 годин практичних занять і 24 години самостійної (позааудиторної) роботи студентів. На циклі основі засвоєння базових знань з семіотики інфекційних захворювань та набутих практичних навичок із методики фізикального, лабораторного, інструментального обстеження хворих викладачі навчають студентів епідеміологічному методу дослідження та проведенню протиепідемічних заходів в осередках кишкових інфекцій, інфекцій дихальних шляхів, а також проведенню профілактичних і протиепідемічних заходів при особливо небезпечних інфекціях.

Студент повинен знати сучасні засоби і методи імунопрофілактики, термінової профілактики інфекційних хвороб, групи засобів для проведення дезінфекції та деінсекції,

механізм їх дії, показання та протипоказання для їх застосування, значення стерилізації у профілактиці госпітальних інфекцій, ВІЛ-інфекції та вірусних гепатитів В, С і Д, особливості епідеміології і профілактики окремих інфекційних хвороб, можливі епідемічні наслідки екстремальних ситуацій. Медицина (включно епідеміологія) не може бути пізнана тільки за рахунок теоретичного викладання предмету. Засвоєнню та відпрацюванню практичних навичок відводиться лівова частка часу на практичному занятті.

Однією з форм навчання є проведення ділової гри. При проведенні цієї форми навчання формується здатність майбутнього лікаря до клінічного мислення, нетипового підходу до складних професійних ситуацій [4]. Особливо це необхідно при визначенні показань і методів для організації проведення дезінфекції в лікувально-профілактичних, дитячих дошкільних закладах та в осередках інфекційних хвороб. Виступаючи у ролі дільничного лікаря, студент самостійно планує індивідуальний календар щеплень, проводить імунопрофілактику та термінову профілактику, оцінює їх якість і ефективність. Одним з головних завдань у роботі як епідеміолога так і лікаря будь-якої спеціалізації є вміння проводити обстеження осередку інфекційної хвороби та проведення в ньому первинних протиепідемічних заходів; проведення профілактичних та протиепідемічних заходів в осередках особливо небезпечних інфекцій та в екстремальних ситуаціях; здійснення поточного нагляду за епідеміологічно важливими об'єктами; оформлення протоколів про порушення протиепідемічного режиму; допомагає лікарю-епідеміологу в підготовці інформації про інфекційну захворюваність, а

також у підготовці проектів рішень оперативних та епідеміологічних нарад санітарно-епідеміологічної та інших служб. Кожен лікар повинен брати участь в епідеміологічному аналізі інфекційної захворюваності, вести відповідну документацію та складати комплексні плани санітарних і оздоровчих заходів; здійснювати контроль за збереженням бактеріальних препаратів і витратою їх у лікувально-профілактичних закладах; працювати із санітарним активом і брати участь у санітарно-просвітній роботі.

Наприкінці кожного циклу занять з епідеміології проводиться диференційний залік, який включає тестування та рішення декількох ситуаційних задач.

Таким чином, теоретичні та практичні аспекти проведення практичних занять із епідеміології формують у студентів медичного факультету знання з:

- теоретичних основ епідеміології;
- основ популяційного підходу до вивчення захворюваності на інфекційні та неінфекційні хвороби;
- особливостей епідемічного методу дослідження;
- методів та засобів імунопрофілактики, термінової профілактики, дезінфекції, стерилізації та дезінсекції;
- особливостей епідеміології і профілактики окремих інфекційних хвороб.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Беляков В.Д., Яфаев Р.Х.* Эпидемиология: Учебник. – М.: Медицина, 1989. – 416с.
2. *Андрейчин М.А., Копча В.С.* Епідеміологія : Підручник. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. 382 с.
3. *Белозеров Е.С.* Курс епідеміології / Е.С. Белозеров, Е.А. Ионниди – Элиста.: АПП «Джангар», 2005. – 136 с.
4. *Мілерян В.Є.* Методичні основи підготовки і проведення навчальних занять в медичних ВУЗах: Методичний посібник. – Київ, 2004. – 80с.

Сведения об авторах: Пахольчук Т.Н., к.мед.н., доцент кафедри госпитальной педиатрии с курсом детских инфекционных болезней ЗГМУ; Савельев В.Г., к.мед.н., доцент кафедры инфекционных болезней ЗГМУ; Рябокони Е.В., д.мед.н., доцент, заведующая кафедрой инфекционных болезней ЗГМУ; Усачёва Е.В., к.мед.н., доцент, заведующая курсом детских инфекционных болезней ЗГМУ; Онищенко Т.Е., к.мед.н., ассистент кафедры инфекционных болезней ЗГМУ

Адрес для переписки: Пахольчук Т.Н., 69035, г. Запорожье, пр. Маяковского 26, ЗГМУ, кафедра госпитальной педиатрии с курсом детских инфекционных болезней. Тел: (0612) 224-34-21